

blicat per CaCandi, *MiscHiCat.* 1, 60 (per al context veg. *palomera*, PALOMA). *AlcM* en cita dades des de 1317; els diccs. de rims de J. Marc i L. d'Aversó (1345.2) donen *esclops* rimant amb mots d'o oberta (sense definició); «*esclop*: pero ligneus; abarcas de cuyro ---», OPou (*ThPu.*, 306). Secundàriament es va usar també, vulgarment, per una espècie de tapí (c. 1500, Fenollar), canvi de sentit que també es registra en cast. (ZUECO, DCEC, i la seva família) i en el ll. *sculponea* (que OPou explica per 'sabata de feltre'). En la llengua moderna *esclops* i *socs* es reparteixen el territori lingüístic, usat aquest en el P. Val. fins a Tortosa (BDC III), Pallars i Ribagorça, i *esclops* a la resta, incloent-hi les Illes, el ross. i el Matarranya, *ALCat.*, 728 (*socs* arriba un poc més al Nord en l'aplicació al soc de frenar, *ALCat.*, 729); cf. Krüger, *VKR* VIII, 322-3. I per a propòsits comparatius, és útil veure el treball de Z. Feller, *La saboterie en pays wallon* (*Bull. Dict. L. Wall.* VI, 32). És el mot més corrent en els escr. Renaix.: «En Peró, lo boher, calçat d'*esclops*, venia de afermar los bous al estable», Bosch de la Tri. (*Lena*, 24); «lo cotxero, en mànegues de camisa y *esclops*, estava recolzat al portal», NOller (*Vilaniu*, 64).

Una altra acc. del mot, ben documentada és com a nom antic d'un arreu nàutic semblant a la guindaresa o altre sistema de llibants, segurament amb politges (potser ja el sentit en la cita de 1284), veg. les extenses cites de dos docs. valencians, 1322, en el *DBal.* (*esclops* en mig de mola, *esclops* de caravana). L'acc. 'esclopet, espècie de guant de fusta amb què el segador es protegeix la mà contra el fregadís' (Krüger, *Hochpyr.* C II, 152) es deu explicar com a comparació de forma, per la manera com la mà s'hi fica, tal com un peu dins l'esclop. Potser en el cas de la guindaresa es tracta d'una comparació anàloga; si bé ni en aquesta ni en les altres que arrencara *AlcM* (i afegim-hi BDC x, 111; *ALCat.*, 618), no es pot descartar que algunes vinguin directament del sentit de l'onomatopeia STLOPPUS/SCLOPPUS. Aquest és més aviat el cas de l'*esclopó* 'esquella grossa', usat a Poboleda, i Sant Quirze de Mediona (BDC XIX), el Vallès (*AlcM*) i Sant Hilari S. (Griera, *BDLC* VII, 145), tenint en compte que aquest mateix tipus d'esquella s'anomena *esklafún* en aranès, *esclafounet* en el gascò bigordà (Krüger, *VKR* VIII, 24) i llgd. *esclapa* (id., p. 26).

Fora del català, aquest nom de l'esclop es troba sobretot en llengua d'oc (ja tres vegades en docs. medievals, des del S. XIII, *PSW* III, 173); i avui està estès quasi generalment, més o menys, en tots cinc dominis dialectals bàsics, des dels Alps i el Roine, pel llgd., Vall d'Aran i fins al Bern, Alvèrnia i part del Llemosí. Més al Nord continua encara, especialment de la banda del Forés i lionès,¹ però també cap al Poitou i el francès central; i l'usà Rabelais; veg. *FEW* II, 795, § 2.

Sobre l'etimologia van escriure primer Baist (*ZRPb.* v, 247; xxxii, 40-1) i Sainéan (*ZRPb.* xxx, 313), assenyalant la relació a establir amb l'onomatopeia STLOPPUS, documentada ja en llatí, com a terme fami-

liar, en diversos autors des de Persius (S. I d. C.), expressant especialment, com tradueix bé OPou «la remor que 's fa pegant a la galta botada» (botida, inflada) (*ThPu.*, 247), però també aplicat a l'expressió onomatopeica d'altres sorolls comparables; d'acord amb l'evolució fonètica del grup *STL* en llatí vulgar, aquest terme apareix convertit ja en SCLOPPUS en algun text tardà (ja en la Llei Sàlica), i d'ací vénen indiscutiblement it. *schio*, *schio*, *schio* 'espetec', 'fer explosió', i les seves variants dialectals, també engd. *schluper* 'rebotar-se'; avui generalment convertit en *scoppiare* (d'on *schio* > ESCOPETA). Per al nostre mot dóna això etimologia fonèticament perfecta i semànticament ben sostenible, com sigui que és inevitable, i cosa típica dels esclops, fer una forta remor de fusta que xoca quan un hi camina. En principi, doncs, aquesta etimologia ha estat acceptada en el *REW*, 8270, si bé fent observar que es prestava a discussió: més que la qüestió semàntica al·lega la manca de coincidència entre l'àrea del mot per als socs, i la de la perduració del continuador indiscutible de STLOPPUS, l'italià.

Per això Brückner (*ZRPb.* xxxii, 40) i Bruch (*ZRPb.* xl, 1920, 650) provaven de trobar un ètmon germànic: dolent fonèticament i semànticament el d'aquell, i el d'aquest fundat només en un vague parent dialectal alemany, al qual ja fa M.L. (*REW*)² objeccions fonètiques, i amb raó observa Ronjat (*Gramm. IstPrMod.* II, 241) que potser són més aviat els mots germànics indicats per Bruch els que són manlleus del romànic STLOPPUS, fins i tot l'a-al. mj. *sclypper* i l'ags. *slyppe*, i que al capdavant l'àrea de l'onomatopeia llatina abasta fins al prov. alpí *esclope*, *escloupà* «claqueament, claque». Les reserves de M.L. feren també tant d'efecte a Wartburg, que aquest (*FEW* II, 795) pretén derivar *esclop* de l'oc. i fr. antiq. *clap* 'coix', basant-se en què l'home amb esclops «semblaria un coix per la forma feixuga del seu caminar i pel soroll que fa»: encara que en la marxa de tots dos pugui haver-hi alguna semblança pels sorolls sincopats que fan certs coixos amb crossa o cama de fusta, les dues raons semàntiques són ben forçades, i, en l'aspecte morfològic, la idea s'ha de qualificar no pas ja d'inversemblant sinó d'impossible; altrament *clap* en oc. no sembla haver estat mai gaire difós (un parent oc. del fr. *éclopé* a penes es coneix), i en català *clap* ha estat sempre poc menys que inexistent. Per això té raó Rohlf (ASNSL CLXXXVIII, 154) de rebutjar l'explicació de Wartburg i opinar que «encara val més STLOPPUS».²

El que no han vist cap d'aquests romanistes és que el nom llatí i el nom basc dels esclops són inseparables del nom cat.-occità. A l'article ESCALABORN ja he donat complets detalls sobre el basc *eskalaproi* 'esclop', comú als dialectes bc.-francesos, guipuscoà i part de l'alt-navarrès (amb variants *eskalapoin*, *eskalapuïn*, *eskalapū*, *espalakoin*). Ja l'aspecte fonètic el denuncia com a intrús llatí o romànic, si bé amb caràcter de manlleu força antic, del qual vaig indicar en termes concisos i generals l'etimologia romànica en